

Foreningen Sex og Politikk takker for muligheten til å komme med skriftlig innspill til melding til Stortinget om seksuell trakassering.

Seksuell trakassering er utbredt, og er en trussel mot helsen og trivselen til barn, unge, voksne og eldre voksne av alle kjønn (FHI, 2022). Foreningen ønsker å løfte to utfordringer, med tilhørende forslag til tiltak. De er som følger:

Seksuell trakassering blant barn og unge i skolepliktig alder

Ungdata-undersøkelsen av 2022 viste oss at hele 28% av de spurte jentene og 15% av guttene hadde blitt utsatt for verbal seksuell trakassering. Samme undersøkelse viser at andelen som opplever ufrivillig seksuell beføling stiger jevnt gjennom hele skoleløpet, til det når en topp i vg3. Rett før de unge skal ut i voksenlivet (NOVA/OsloMet). Vi vet også at skeive og transpersoner er mer utsatt for trakassering, og regner ikke med at barn og unge i skolepliktig alder er et unntak fra dette (Bufdir, 2022). Overnevnte eksempler er kun et utvalg som bekrefter at vi må ta #metoo i skolegården på alvor.

Skoleløpet er en unik mulighet til å jobbe forebyggende mot seksuell trakassering. Selve formålet med skolen er å ruste barn og unge til å møte fremtiden, og i det gjøre dem til trygge, respektfulle medborgere. Et viktig verktøy for å klare nettopp dette er alderstilpasset, positiv og helhetlig seksualitetsundervisning – aller helst fra barnehage til og med videregående opplæring. Vi vet at barn og unge ønsker seg mer seksualitetsundervisning i skolen, og at få lærere føler de får gitt tilstrekkelig med nettopp denne undervisningen (Sex og samfunn, 2022).

Sex og Politikk anbefaler at positiv og helhetlig seksualitetsundervisning løftes som tiltak i det forebyggende arbeidet mot seksuell trakassering mot og mellom barn og unge i skolepliktig alder. Vi anbefaler også at det eksisterende tilbudet av ressurser til helhetlig og positiv seksualitetsundervisning styrkes, for å sikre at det når flest mulig. På den måten kan vi i større grad sikre at barn og unge av alle kjønn får ha gode samtaler om seksualitet innenfor trygge rammer, og at lærere har et bredt tilbud å benytte seg av når de skal undervise i utfordrende temaer, som for eksempel seksuell trakassering. Foreningen vil også løfte viktigheten av at undervisningsmaterieill tilbys på forskjellige språk, som for eksempel samisk.

Seksuell trakassering mot, mellom og av eldre voksne

At eldre utsettes for vold og seksuell trakassering og overgrep er ikke noe nytt fenomen. Allerede for åtte år siden publiserte Norsk Helseinformatikk en artikkel som påpekte at flere studier viser at mange eldre blir utsatt for vold og seksuell trakassering, ofte i nære relasjoner (NHI, 2015).

Ifølge en pressemelding som ble publisert i «Journal of the American Geriatrics Society» for noen år siden har en verdensomspennende gjennomgang av studier vist at overgrep mot eldre er vanlig, og særlig blant de med minoritetsbakgrunn. Eldre med nedsatte kognitive evner, fysisk svekkelse eller psykososial angst har også økt risiko for overgrep (Reuters, 2015).

I studier fra Nord- og Sør-Amerika er forekomsten av overgrep fra ti prosent blant kognitivt friske eldre, til 47 prosent blant eldre med demens. I Europa varierer forekomsten fra to prosent i Irland til 61 prosent i Kroatia. I Asia ble den høyeste forekomsten funnet i Kina, mens den laveste ble funnet i India. I Afrika varierte forekomsten mellom 30 og 44 prosent (2015).

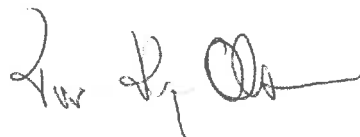
Funnene antyder allerede for snart et tiår siden at helsepersonell på rutinemessig basis bør sjekke om eldre blir utsatt for overgrep, spesielt blant eldre i høyrisikogrupper. I tillegg er det dessverre slik at det også blant helsepersonell kan være personer som misbruker den makten de har over brukere og pasienter. Denne realiteten gjorde også at myndighetene i 2016 innførte en lov som krevde vandelsattest for å jobbe med eldre og demente.

Ifølge Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) skjer de fleste overgrep mot eldre i det private og fra personer som står vedkommende nær. Dette kan være ektefelle, barn, barnebarn, slektninger, hjelpepersonell eller andre som den eldre er avhengig av. I institusjon kan det også være en ansatt eller en annen beboer (2017).

Eldre og seksualitet er en av de siste store tabuer innen seksuell helse, der mange av de som potensielt kan oppleve overgrep både kontrolleres av tabu og skam, men også kan ha livssituasjoner og helseutfordringer som gjør dem spesielt sårbare.

Sex og Politikk anbefaler at det settes inn ressurser til å fremme og jobbe for eldre og deres seksuelle helse i videste forstand. Dette vil kunne klargjøre og tydeliggjøre rettigheter og plikter som både de eldre og helsepersonell har, samtidig som en synliggjøring av problemene vil være med å avmystifisere og fjerne tabuer som vil kunne gjøre det lettere for eldre å snakke om overgrepene på samme måte som vi ser at kunnskap er med å hindre og forebygge overgrep blant barn og unge.

Med vennlig hilsen

Tor-Hugne Olsen, daglig leder